

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย

The Characteristics of Thai Clinical Psychologists

ภมรพรรณ บุระยาตร์¹

Pamornphun Yurayat¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักจิตวิทยาคลินิกผู้มีใบประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิกและปฏิบัติงานในสถานพยาบาลที่บำบัดรักษาทางด้านจิตเวช จำนวน 169 คนที่คัดเลือกจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้โปรแกรม LISREL 8.72

ผลการวิจัยสรุปพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบได้แก่คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ และคุณลักษณะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก ซึ่งโมเดลองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถวัดองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยได้และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (second order confirmatory analysis) ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย พบว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.30 ถึง 1.09 เรียงลำดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อยดังนี้ด้านบุคลิกภาพด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก และด้านความรู้ความสามารถโดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.09, 0.59 และ 0.30 ตามลำดับ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่ามีค่าไค-แอสควร์ (X²) เท่ากับ 56.65 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.13497 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.94 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.91 ดัชนีความเหมาะสมพอดีเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.98 ซึ่งมีค่าสูงตามเกณฑ์ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.010 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.037

คำสำคัญ: คุณลักษณะ นักจิตวิทยาคลินิก

¹ ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

The purpose of this research was to study components of desired characteristics of Thai Clinical Psychologists. The sample consisted of 169 Thai clinical psychologists who have Thai clinical license and work on psychiatric in the hospital selected by simple random sampling technique. The research instrument was characteristics of Thai Clinical Psychologists questionnaires. Data were analyzed by means of second order confirmatory factor analysis using LISREL version 8.72.

The results of the research revealed that desired characteristics of Thai Clinical Psychologists consisted of 3 components ; ability, personality and ethics. The characteristics of Thai Clinical Psychologists was congruent with the empirical data. The factor loadings of those three components were high at the .05 level, and they were found to be capable of measuring the characteristics of Thai Clinical Psychologists functioning factors. The results of second order confirmatory factor analysis of model in the characteristics of Thai Clinical Psychologists were found that model was fitted with empirical data. Ranging from the highest factor loading value to the lowest, they were from 0.30 to 1.09, respectively: personality, ethics and ability with factors loading of 1.09, 0.59, and 0.30 respectively. The construct validity of models was consistent with empirical data, with chi-square goodness of fit test at 56.65 ; p-value = 0.13497 ; Goodness of Fit Index (GFI) = 0.94 ; Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.91 ; Comparative fit index (CFI) = 0.98 ; Root Mean Square Residual (RMR) = 0.010, and Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.037

Keywords: Characteristic, Clinical Psychologist

บทนำ

สภาพปัญหาที่ประชาชนมีการแข่งขันกันมากขึ้น ทำให้ต้องเผชิญกับภาวะกดดันต่างๆ มากมาย ก่อให้เกิดความเครียด ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และอาชญากรรม ฯลฯ นักจิตวิทยาจึงเป็นวิชาชีพที่ต้องการของสังคมอย่างยิ่ง เพราะเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของพฤติกรรมมนุษย์ การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ การบริการปรึกษา การแนะแนว การบำบัดทางจิตวิทยาและการฟื้นฟูสภาพจิตใจ สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้เพื่อป้องกัน

ปัญหา ช่วยเหลือ แก้ไขและส่งเสริมพัฒนาการของบุคคลในสังคมให้พัฒนาไปในทิศทางที่ดีงาม และเหมาะสม สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ที่มุ่งเน้น “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. ออนไลน์: 8)

นักจิตวิทยาคลินิกมีลักษณะงานในความรับผิดชอบที่แตกต่างจากนักจิตวิทยาสาขาอื่น คือ เป็นสาขาที่กระทำต่อมนุษย์โดยการตรวจวินิจฉัย การบำบัดความผิดปกติทางจิต อันเนื่องจากภาวะทางจิตใจ บุคลิกภาพ เซวรณ์ปัญญา อารมณ์ พฤติกรรม การปรับตัว ความเครียด หรือพฤติกรรมผิดปกติอันเนื่องมาจากพยาธิสภาพทางสมอง ด้วยวิธีการเฉพาะทางจิตวิทยาคลินิก ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป คนในสังคมต้องการได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการบำบัดรักษาความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจ นักจิตวิทยาคลินิกจึงเป็นอีกวิชาชีพหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อความต้องการดังกล่าว ซึ่งเป็นปัญหาที่ลึกซึ้ง นักจิตวิทยาสาขาอื่นๆ อาจจะยังไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาเหล่านั้นได้(สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2557: 5)

ในฐานะที่วิชาชีพจิตวิทยาคลินิกเป็นหนึ่งในบริการทางด้านสาธารณสุขที่บุคลากรทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะบทบาทสำคัญในการตรวจวินิจฉัย และบำบัดผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวช โดยใช้เครื่องมือตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยาคลินิก (clinical psychodiagnostic tests) ซึ่งเป็นเครื่องมือเฉพาะทางที่มีมาตรฐานและเชื่อถือได้ ผู้ใช้เครื่องมือจะต้องผ่านหลักสูตรจิตวิทยาคลินิกและต้องได้รับการฝึกอบรมการใช้เครื่องมือ ซึ่งบุคคลที่ขาดคุณสมบัติดังกล่าวไม่สามารถปฏิบัติงานแทนได้ (คณะกรรมการวิชาชีพสาขาจิตวิทยาคลินิก, 2552: 3) จึงเห็นได้ว่าสังคมมีความต้องการนักจิตวิทยาคลินิก เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือ บำบัดรักษาผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวช รวมทั้งส่งเสริมป้องกันปัญหาสุขภาพจิต และฟื้นฟูให้ผู้ที่ปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวชสามารถดำรง

ชีวิตอยู่ในสังคมได้ ดังนั้นผู้ที่ประกอบวิชาชีพนักจิตวิทยาคลินิก จำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงมาตรฐานการประกอบโรคศิลปะของวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก และเพื่อประโยชน์ในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้เกี่ยวข้อง และความเป็นสุขของคนในสังคมด้วย

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้สอนและปฏิบัติงานสังกัดภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงเล็งเห็นความสำคัญของการผลิตบัณฑิตสาขาจิตวิทยาคลินิกที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก เพื่อนำความรู้ไปช่วยเหลือ แก้อาและส่งเสริมพัฒนาการของมนุษย์และสังคม จนบุคคลในสังคมสามารถปรับตัวได้อย่างมีคุณภาพ และสร้างสรรค์สังคมที่มีความสุข ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการกำหนดรายวิชา และกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้แก่นิสิตนักศึกษาสาขาจิตวิทยาคลินิกให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสังคมในการใช้บัณฑิตจิตวิทยาคลินิก ตลอดจนสอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และมาตรฐานการประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิก ตามพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2546

ความมุ่งหมายการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักจิตวิทยาคลินิกผู้มีใบประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิกและปฏิบัติงานในสถานพยาบาลที่บำบัตร์รักษาทางด้านจิตเวชจำนวน 576 คน

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา ได้แก่ นักจิตวิทยาคลินิกผู้มีใบประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิกและปฏิบัติงานในสถานพยาบาลที่บำบัตร์รักษาทางด้านจิตเวช จำนวน 169 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยเพชรน้อยสิงห์ช่างชัย (2549) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าถ้าการวิจัยนั้นมีจำนวนองค์ประกอบน้อย (2-3 องค์ประกอบ) ขนาดตัวอย่าง 150 รายก็เพียงพอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก

ขั้นตอนการวิจัย

1. นำแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยจำนวน 74 ข้อไปให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักจิตวิทยาคลินิกที่มีใบประกอบโรคศิลปะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวนทั้งสิ้น 169 ฉบับ

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในข้อ 1 ไปวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory

factor analysis: CFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย

1.1 วิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยโดยใช้สูตรคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (item-objective congruence: IOC) ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00

1.2 วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (pearson product moment correlation: rxy) ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.202 ถึง 0.571

1.3 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยรวมและรายองค์ประกอบของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - coefficient) ของครอนบักพบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.918 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

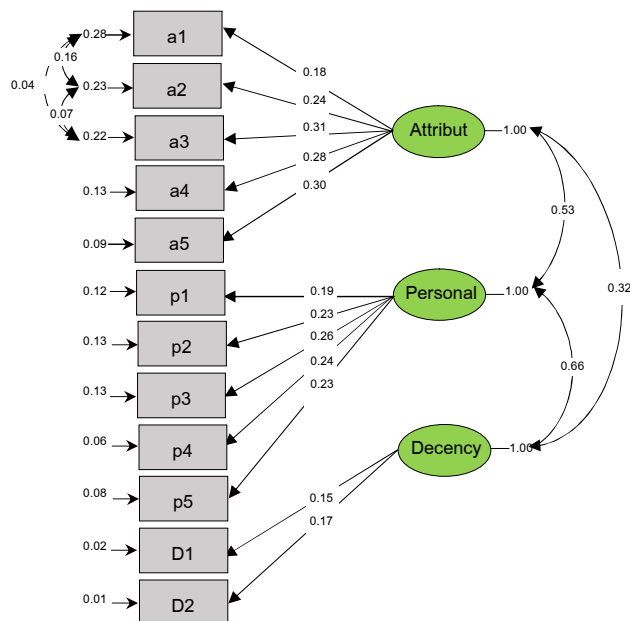
2. วิเคราะห์ห้องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย เพื่อตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยวิธีการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน (A confirmatory factor analysis) (Jöreskog and Sörbom, 1993) ด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 (first order)

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 พบว่าโมเดลองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยมีน้ำหนักองค์ประกอบในแต่ละด้านมีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้านแสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการพิจารณาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในรายละเอียดขององค์ประกอบแล้วพบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.15 ถึง 0.31 ซึ่งด้านการประยุกต์จิตวิทยาคลินิกเข้าสู่

งานด้านสุขภาพจิต และศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.31 ทำนายการยอมรับตนเองได้ร้อยละ 30.0 (R2 เท่ากับ 0.30) ส่วนคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.19 ถึง 0.26 ซึ่งด้านการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.26 ทำนายการยอมรับตนเองได้ร้อยละ 34.0 (R2 เท่ากับ 0.34) และคุณลักษณะด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพจิตวิทยาคลินิกมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.15 ถึง 0.17 ซึ่งการปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน วิชาชีพการปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน การทดลองในมนุษย์ และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับสถานพยาบาลมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.17 ทำนายการยอมรับตนเองได้ร้อยละ 71.0 (R2 เท่ากับ 0.71) ภาพประกอบ 1

Chi-Square=61.91, df=48, P-value=0.08563, RMSEA=0.042

ภาพประกอบ 1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 (first order) ขององค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
อันดับที่ 2 (second order)

ผลการทดสอบความสอดคล้องของ
โมเดล พบว่ามีค่า Chi-square เท่ากับ 56.65
ค่า P-value เท่ากับ 0.13497 ค่า GFI เท่ากับ
0.94 ค่า AGFI เท่ากับ 0.91 ดัชนีความเหมาะสม
พอดีเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.98 ซึ่งมี
ค่าสูงตามเกณฑ์ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ย
ของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.010 และค่า
RMSEA เท่ากับ 0.037 แสดงว่าโมเดลมีความ
เหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Joreskog

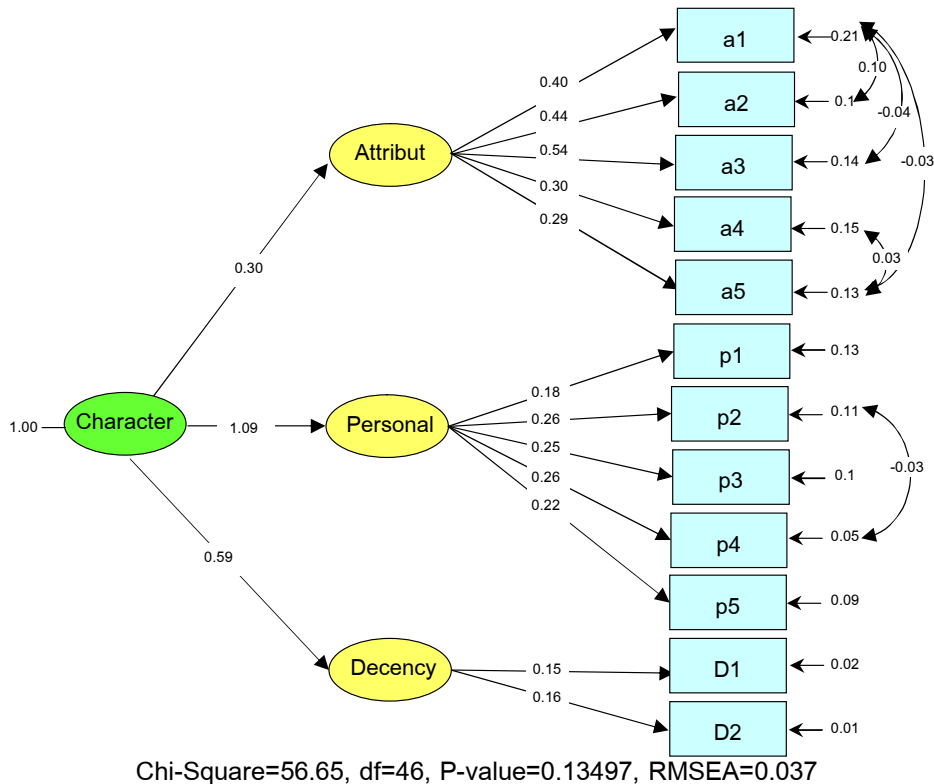
; &Sorbom. 1993: 122-123 ; Tabachnick ;
&Fidell. 2001: 699-702 ; citing Bentler.1988:
psychological bulletin ; Stevens. 2002: 433 ;
citing Browne ; &Cudeck. 1993: multivariate
behavioral research.) จากดัชนีดังกล่าวแสดง
ว่าโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยา
คลินิกไทยมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบ
คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ ด้าน
บุคลิกภาพ และด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณ
วิชาชีพจิตวิทยาคลินิกดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าดัชนีทดสอบโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
อันดับ 2

	ค่าดัชนี	เกณฑ์การพิจารณา
ค่าไค-สแควร์	56.65	มีนัยสำคัญทางสถิติ
p	0.13497	p > 0.05
df	46	-
ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดี (GFI)	0.94	ค่าเข้าใกล้ 1.0
ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้แล้ว (AGFI)	0.91	ค่าเข้าใกล้ 1.0
ดัชนีความเหมาะสมพอดีเปรียบเทียบ (CFI)	0.98	ค่าเข้าใกล้ 1.0
ดัชนีรากของกำลังสองของเศษ (RMR)	0.010	ค่าเข้าใกล้ 0.0
ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประเมินค่า (RMSEA) (90%)	0.037	ค่าเข้าใกล้ 0.0

เมื่อคำนวณหาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
มาตรฐาน (b) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
(SE) ตลอดจนทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ (t) ของ
ค่าน้ำหนักองค์ประกอบพร้อมทั้งค่าสัมประสิทธิ์
การทำนาย (R²) พบว่าโมเดลคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยมีน้ำหนักองค์
ประกอบในแต่ละด้านมีค่าเป็นบวก และมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน แสดงองค์
ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ

ในการพิจารณาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนัก
จิตวิทยาคลินิกไทย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในราย
ละเอียดขององค์ประกอบแล้ว องค์ประกอบด้าน
บุคลิกภาพมีค่าน้ำหนักมากที่สุด เท่ากับ 1.09 รอง
ลงมาได้แก่ องค์ประกอบด้านจริยธรรม และจรรยา
บรรณวิชาชีพจิตวิทยาคลินิกและด้านความรู้ความ
สามารถ โดยมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 0.59 และ 0.30
ตามลำดับดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 โมเดลการวิเคราะห์ห้องค้ประกอบเชิงยีนยัันอันด้บที่ 2 (second order) ขององค้ประกอบคุณลัษณะที่ฟ้ิงประสงค้ของนักจิตวิทยาคลินิกลัทย

อภิปรายผล

จากการศึกษาองค้ประกอบคุณลัษณะที่ฟ้ิงประสงค้ของนักจิตวิทยาคลินิกลัทยสามารถอภิปรายผลด้งนี้ โมเดลการวิเคราะห์ห้องค้ประกอบเชิงยีนยัันคุณลัษณะที่ฟ้ิงประสงค้ของนักจิตวิทยาคลินิกลัทยประกอบด้วย 3 องค้ประกอบได้แก้คุณลัษณะด้้านความรู้ความสามารถ คุณลัษณะด้้านบุคลิกลัภาพ และคุณลัษณะด้้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพน้จิตวิทยาคลินิกลัทย ซึ่งโมเดลคุณลัษณะที่ฟ้ิงประสงค้ของนักจิตวิทยาคลินิกลัทยมีความเหมาะสมพอดี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้้าหนักองค้ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์

สูงอยัางมีน้ัยสำค้ยทางสถิติต้ี่ระดับ .01 และสามารถวัดองค้ประกอบคุณลัษณะที่ฟ้ิงประสงค้ของนักจิตวิทยาคลินิกลัทยได้โดยผลการวิจัยด้งกลั่าวสอดคล้้องกับแนวคิถของเบญจวรรณบุญยะประพัณฑ์ (2553: 225-226) ซึ่งม้ีแนวคิถเก้ียวกับองค้ประกอบของลัษณะของผู้ให้ค้่าปร้ึกษาในโรงงำนอุตสาหกรรรมว้่าประกอบด้วยองค้ประกอบด้้านเจตคิถของผู้ให้ค้่าปร้ึกษา ด้้านคุณสมบัติต้ัวไปของผู้ให้ค้่าปร้ึกษา ด้้านความรู้ และด้้านความสามารถในการปฏิบัติ และสอดคล้้องกับแนวคิถของกฤตวรรณ ค้่าสม (2554: 178-179) ที่ค้ึกษาเก้ียวกับสมรรถนะในการปร้ึกษาแก้เพื่อน

ว่าประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความรู้ เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ด้านเจตคติในการให้คำปรึกษา และด้านทักษะในการให้คำปรึกษา

การนำคะแนนของแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยไปวิเคราะห์ห่อ้งค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (confirmatory factor analysis) ด้วยโปรแกรมลิสเรลผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลพบว่าค่า Chi-square เท่ากับ 56.65 ค่า P-value เท่ากับ 0.13497 ค่า GFI เท่ากับ 0.94 ค่า AGFI เท่ากับ 0.91 ดัชนีความเหมาะสมพอดีเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.98 ซึ่งมีค่าสูงตามเกณฑ์ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.010 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.037 แสดงว่าโมเดลมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Joreskog and Sorbom, 1993: 122-123 ; Tabachnick and Fidell, 2001: 699-702 ; citing Bentler, 1988: Psychological Bulletin ; Stevens, 2002: 433 ; citing Browne and Cudeck, 1993) จากดัชนีดังกล่าวแสดงว่าโมเดลการวิเคราะห์ห่อ้งค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก

จากผลการวิจัยที่พบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือองค์ประกอบด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพจิตวิทยาคลินิกที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าหน้าที่หลักของนักจิตวิทยาคลินิกคือ การให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต ดังนั้นการรักษาหลักจรรยาบรรณก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการประกอบอาชีพนักจิตวิทยาคลินิก ยกตัวอย่าง เช่น การรักษาความลับ เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแมสสันและคณะ (Masson et al. 2012: 511) กล่าวว่าผู้ให้การปรึกษาแบบกลุ่ม (ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ใกล้เคียงกับนักจิตวิทยา) สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับคดีความได้ ถ้าผู้ให้การปรึกษาแบบกลุ่มไม่ระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่และปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ ดังนั้นผู้ให้การปรึกษาแบบกลุ่มต้องมั่นใจว่าการฝึกปฏิบัติต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของความเชี่ยวชาญและไม่กระทำโดยประมาทในหน้าที่ของการเป็นผู้ให้การปรึกษาแบบกลุ่ม ซึ่งข้อความที่กล่าวในข้างต้นเป็นจรรยาบรรณของผู้ให้การปรึกษาแบบกลุ่มต้องพึงปฏิบัติ รวมทั้งสอดคล้องกับจริยวรรณาารยะรังสฤษฏ์ (2539: 101-102) ที่กล่าวว่าผู้ให้การปรึกษาแบบกลุ่มเป็นผู้ที่มีอิทธิพลและความสำคัญต่อกระบวนการให้ความช่วยเหลือแบบกลุ่มเป็นอย่างมาก ดังนั้นในการดำเนินการกลุ่มผู้ให้การปรึกษาแบบกลุ่มจึงควรมีความระมัดระวังในการปฏิบัติตนต่อสมาชิกกลุ่ม เพื่อแสดงถึงความปรารถนาดีที่จะปรับปรุงและพัฒนากลุ่มให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ต่อสมาชิก ผู้ให้การปรึกษาแบบกลุ่มจึงควรมีแนวทางเพื่อยึดเป็นหลักในการปฏิบัติอย่างถูกต้องและมีความเหมาะสมจรรยาบรรณของผู้ให้การปรึกษาแบบกลุ่มจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้นำกลุ่มทุกคนควรให้ความสนใจและศึกษา เพื่อนำไปปฏิบัติในการให้การปรึกษาต่อไป

รวมทั้งสอดคล้องกับสองโสม พึ่งพงศ์ และภัทรานุจ แสงจันทร์ (2551: 4-6) กล่าวว่า สิ่งสำคัญของนักจิตวิทยา คือ ต้องปฏิบัติตามหลักวิชาชีพจิตวิทยา ซึ่งจรรยาบรรณวิชาชีพของนักจิตวิทยา เป็นสิ่งหนึ่งที่ควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนุวัติ คุณแก้ว, (2555: 60) ผลการศึกษาคุณลักษณะของครูยุคใหม่พบว่าองค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.93 ส่วนองค์ประกอบที่มี

ค่านำหน้าทรงลงมา ได้แก่ องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพองค์ประกอบด้านทักษะการสอนองค์ประกอบด้านอารมณ์และองค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถเท่ากับ 0.92, 0.90, 0.85 และ 0.78 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยที่มีนำหน้าทรงลงมาคือองค์ประกอบด้านบุคลิกภาพ ที่เป็นเช่นนี้เพราะบุคลิกภาพมีส่วนประกอบทางลักษณะพันธุกรรม การสืบลักษณะนิสัยมาจากพ่อแม่และสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจของบุคคล รวมทั้งบุคลิกภาพจะมีลักษณะคงที่ที่เป็นผลมาจากพัฒนาการตั้งแต่วัยเด็ก และเริ่มมีความคงที่ในช่วงวัยรุ่น (รังสรรค์ โฉมยา, 2553: 357 ; 359) ดังนั้นการที่จะเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจึงเป็นเรื่องเปลี่ยนแปลงได้ยาก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกด้านบุคลิกภาพจึงเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญรองลงมาจากคุณลักษณะด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพจิตวิทยาคลินิก นอกจากนี้บุคลิกภาพของนักจิตวิทยาคลินิกเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตหรือผู้ป่วยจิตเวชเกิดการพัฒนาตนเอง และช่วยให้บุคคลเหล่านั้นได้สำรวจตนเอง เข้าใจตนเอง ตลอดจนการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแก้ไข ขณะเดียวกันนักจิตวิทยาคลินิกก็ถ่ายทอดคุณลักษณะส่วนตัว ทักษะคิด ค่านิยม แรงจูงใจ และประสบการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในชีวิตของตนเอง ไปสู่ผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตหรือผู้ป่วยจิตเวช เพื่อเป็นการช่วยให้บุคคลเหล่านั้นเกิดความเจริญงอกงาม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวัชร ทรัพย์มี (2556: 140) ที่กล่าวว่าผู้ให้บริการปรึกษา (ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ใกล้เคียงกับนักจิตวิทยา) ที่มีประสิทธิภาพและเป็นทั้งปรารถนาของผู้รับ

บริการมีลักษณะดังนี้คือมีความเป็นมิตรเป็นที่น่าไว้วางใจ มีความเข้าใจตนเองและบุคคลอื่นมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นปรับตัวและพัฒนาตนเองได้ดี มีความเป็นตัวของตัวเองมีความรับผิดชอบ และมีความมั่นคงทางจิตใจ รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของปัญจาชูช่วย (2557: 70-71) กล่าวว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.84 โดยด้านความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.01 รองลงมาบุคลิกภาพและภาวะผู้นำเท่ากับ 3.90 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบิวท์เลอร์ และคณะ (Beutler et al., 2004: 297-306) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บำบัดที่เป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิผลของจิตบำบัด ได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับดอร์ (Daw, 2006: 60) ที่พบว่าคุณสมบัตินักจิตวิทยาคลินิกในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้รับบริการ (psychological mindedness) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเห็นอกเห็นใจ (clinician empathy) ความเข้าใจในตัวบุคคล (self understanding) และสัมพันธภาพแห่งการบำบัดรักษา (therapeutic relationship) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รวมทั้งสอดคล้องกับภัทรภรณ์ ทุ่งปันคำ (2551) คาร์ตเวลล์ (Caldwell, 2009: 242-259) และรอร์ทเวียท และเซเวรินส์สัน (Rortveit&Severinsson, 2012: 631-639) ที่กล่าวว่าบุคลิกลักษณะของผู้นำกลุ่มจิตบำบัดที่ดี จะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อสมาชิกในกลุ่มด้วย ซึ่งบุคลิกลักษณะที่สำคัญของผู้นำกลุ่มจิตบำบัด ได้แก่ มีความกล้า เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าถึงความรู้สึกของผู้อื่น มีความอบอุ่นเป็นมิตร มีความเข้าใจตนเอง เชื่อมมั่นในศักยภาพของตนเอง เชื่อมมั่นใน

กระบวนการกลุ่ม เป็นผู้ฟังที่ดี มีความไวในการรับรู้ความรู้สึกได้อย่างถูกต้อง และมีอารมณ์ขัน

นอกจากนี้จากผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทยที่มีน้ำหนักน้อยที่สุดคือองค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าองค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถน่าจะเป็นองค์ประกอบที่สามารถส่งเสริมหรือพัฒนาโดยผ่านการฝึกอบรม ฝึกฝนเพื่อให้เกิดเป็นทักษะได้ง่ายกว่าด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ จิตวิทยาคลินิก และด้านบุคลิกภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเฮอริชุกฮอกเลนด์ มอนเซน และฮาวิก (Hersoug, Hoglend, Monsen & Havik, 2001: 205) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพของสัมพันธภาพแห่งการบำบัดรักษาในการทำจิตบำบัด: ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับนักบำบัด และความคล้ายคลึงกันในการพยากรณ์ของผู้ป่วยและผู้บำบัด ซึ่งจากการประเมินโดยผู้บำบัดพบว่า การฝึกฝน (training) และทักษะ (skill) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพแห่งการบำบัดรักษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่าถ้าผู้บำบัดได้รับการฝึกฝน และมีทักษะด้านการทำจิตบำบัดเป็นอย่างดี จะทำให้เกิดสัมพันธภาพแห่งการบำบัดรักษาที่ดีระหว่างผู้ป่วยและผู้บำบัด และส่งผลให้การบำบัดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จากการศึกษาของปัญญา ชูช่วย (2557: 70-71) พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.84 โดยด้านความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.01 รองลงมาบุคลิกภาพและภาวะผู้นำเท่ากับ 3.90 ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเท่ากับ 3.82 ด้าน

ทักษะการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีเท่ากับ 3.80 ด้านคุณธรรม จริยธรรมเท่ากับ 3.76 และด้านความสามารถทางสติปัญญาเท่ากับ 3.73 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปปรับใช้ได้ดังนี้

1.1 แบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย เพื่อเป็นประโยชน์ในการคัดเลือกบุคคลที่จะมาประกอบวิชาชีพนักจิตวิทยาคลินิก

1.2 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย พบว่าประกอบด้วย คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพจิตวิทยาคลินิกดังนั้นในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในสาขาวิชาเอกด้านจิตวิทยาคลินิกให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย ควรที่จะพัฒนาให้ครบทุกองค์ประกอบและทุกด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาว่ามีวิธีการใดที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักจิตวิทยาคลินิกไทย เพื่อความเป็นนักจิตวิทยามืออาชีพ

2.2 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของของนักจิตวิทยาสาขาอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ สุขะตุงคะ. (2555). ประวัติจิตวิทยาคลินิกในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2555 http://www.thaiclinicpsy.com/file/knowledge/file/8_ประวัติจิตวิทยาคลินิกในประเทศไทย.pdf
- กฤตวรรณ คำสม. (2554). การศึกษาและการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาในการให้คำปรึกษาแก่เพื่อน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการวิชาชีพสาขาจิตวิทยาคลินิก กองการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการ
- สุภาพ กระจ่างสาธาณสุข. (2552). มาตรฐานการประกอบโรคศิลปะ สาขาจิตวิทยาคลินิก. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ).
- จิราภรณ์ อารยะรังสฤษฏ์. (2539). จิตวิทยาการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. เชียงใหม่: โครงการตำรา.
- ทัศนีย์ จุลดุง และยุพิน อังสุโรจน์. (2552). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ. 24(4), 43-55.
- เบญจวรรณ บุญยะประพันธ์. (2553). การศึกษาและพัฒนาลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาในโรงงานอุตสาหกรรมโดยใช้การฝึกอบรมทางการให้คำปรึกษา. ปรินญาณิพนธ์กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัญญา ชูช่วย. (2554). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษา. หาดใหญ่: วัตถุประสงค์และวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- พิชชา บัวศรี นฤเรื่อง ศรีเหรียญ และเอก เกิดเต็มภูมิ. (2558). การศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 27(94) , 106-118.
- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. (2549). หลักการและการใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางการแพทย์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.
- ภัทราภรณ์ ทุ่งปันคำ. (2551). การทำกลุ่มจิตบำบัดสำหรับบุคลากรทางสุขภาพ. เชียงใหม่: นันทพันธ์พรินติ้ง.
- รังสรรค์ โฉมยา. (2553). จิตวิทยา: พื้นฐานในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาชุมชนหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2551). การวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- วัชร ทรัพย์มี. (2556). กระบวนการคำปรึกษา: ขั้นตอน สายสัมพันธ์ ทักษะ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมาคมจิตวิทยาคลินิกไทย. ประวัติสมาคมจิตวิทยาคลินิกไทย. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2554.
<http://thaiclinicpsy.iqgetweb.com/index.php?mo=10&art=572330>.
- ส่องโสม พึ่งพงศ์ และภัทรานุจ แสงจันทร์. (2551). หลักจรรยาบรรณสำหรับนักจิตวิทยา และมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติ Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct 2002 ของสมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association). สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2555. <http://www.psychologythailand.com/EthicCodeThai08Revised.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรื. (มมป). สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2555. <http://art-culture.cmu.ac.th/images/uploadfile/depfile-150910140608.%E0%B8%A8>
- สำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2557). มาตรฐานการประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อาร์ตคอลลีฟท์.
- Beutler, L. E., Malik, M. L., Alimohamed, S., Harwood, T. M., Talebi, H., Noble, S., & Wong, E. (2004). Therapist Variables. In M. J. Lambert (Ed.), *Bergin and Garfield's Handbook of Psychotherapy and Behavior Change*. 5th ed. New York: Wiley.
- Caldwell, B. (2009). Groups and group interventions. In W. K. Mohr (Ed.) , *Psychiatric mental health nursing evidence based concepts, skills and practices*. 7th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Daw, Rebecca. (2006). *Personal Qualities of the Clinical Psychologist*. Dissertation by Clinical Psychology (PsyD). United Kingdom: University of Warwick.
- Hersoug, A.G. ; Hoglend, P. ; Monsen, J.T. ; & Havik, O.E. (2001). Quality of Working Alliance in Psychotherapy: Therapist Variables and Patient/Therapist Similarity as Predictors. *Journal of Psychotherapy Research*. 10(4), 205-216.
- Joreskog, K. G. ; & Sorbom, D. (1993). *Lisrel 8: New Statistical Features*. Chicago: Scientific Software International.
- Masson, Robert L. et al. (2012). *Group counseling: interventions and techniques*. 7th ed. Belmont, Calif.: Brooks/Cole Cengage Learning.
- Rortveit, K., & Severinsson, E. (2012). Leadership Qualities when Providing Therapy for Women who Suffer from Eating Difficulties. *Journal of Nursing Management*. 20, 631-639.
- Stevens, James. (2002). *Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences*. 4th ed. NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tabachnick, Barara C. ; & Fidell, Linda S. (2001). *Using Multivariate Statistics*. 4th ed. MA: A Pearson Education.